

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету

22 червня 2021 року,

протокол № 9.

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

22 червня 2021 року

м.п.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
навчальної дисципліни
«ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
зі спеціальності 242 Туризм
галузі знань 24 Сфера обслуговування

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри менеджменту, фінансів,
банківської справи та страхування, кандидатка
економічних наук, доцентка
15 червня 2021 року

Дар'я АРЗЯНЦЕВА

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування
15 червня 2021 року, протокол № 15.

Завідувач кафедри,
доктор економічних наук, професор
15 червня 2021 року

Віктор СИНЧАК

Деканеса факультету управління та
економіки, кандидатка економічних наук,
доцентка

Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ЗМІСТ

	Стор.
1. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 3
1.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 3
1.2. Лекції (<i>теми і плани</i>)	– 4
1.3. Семінарські заняття	– 5
1.4. Самостійна робота студентів	– 19
1.5. Підсумковий контроль	– 20
2. Схема нарахування балів	– 22
3. Рекомендовані джерела	– 23
4. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 25

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Сутність бізнесу та підприємництва. Технологія організації підприємницької діяльності.	14	2	4	-	-	8	-	-	-	-	-	-
2.	Джерела фінансування підприємницької діяльності	12	2	2	-	-	8	-	-	-	-	-	-
3.	Систематизація основних видів планування діяльності підприємств туристичного бізнесу	12	2	2	-	-	8	-	-	-	-	-	-
4.	Методологічні основи бізнес-планування діяльності підприємств туристичного бізнесу	13	2	2	-	-	9	-	-	-	-	-	-
5.	Маркетинговий план діяльності туристичних установ	14	2	4	-	-	8	-	-	-	-	-	-
6.	Організаційний план діяльності туристичного підприємства	14	2	4	-	-	8	-	-	-	-	-	-
7.	Виробничий план діяльності підприємства туристичного бізнесу	15	2	4	-	-	9	-	-	-	-	-	-
8.	Фінансовий план підприємства туристичного бізнесу. Оцінка ефективності інвестиційних проєктів	14	2	4	-	-	8	-	-	-	-	-	-
9.	Експертиза та презентація бізнес-плану	12	2	2	-	-	8	-	-	-	-	-	-
	Всього годин:	120	18	28	-	-	74	-	-	-	-	-	-

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	2	3	4
1.	Сутність бізнесу та підприємництва. Технологія організації підприємницької діяльності.	2	-
1.1.	Виникнення та еволюція поняття підприємництва. Сутність і функції підприємництва.		
1.2.	Пошук підприємницької ідеї. Вивчення ринку. Пошук «ринкової ніші».		
1.3.	Визначення виду туристичного підприємництва та вибір організаційно-правової форми підприємницької діяльності.		
1.4.	Порядок державної реєстрації підприємницької діяльності.		
1.5.	Оподаткування в туристичній діяльності.		
2.	Джерела фінансування підприємницької діяльності	2	-
2.1.	Екосистема підтримки підприємницької діяльності		
2.2.	Вибір джерел фінансування підприємницької діяльності		
2.3.	Основні моделі фінансування:		
2.4.	Міжнародний досвід підтримки стартапів		
3.	Систематизація основних видів планування діяльності підприємств туристичного бізнесу	2	-
3.1.	Зміст та основні принципи планування діяльності туристичного підприємства.		
3.2.	Поняття та види планів, систематизація планів підприємства.		
3.3.	Стратегічне планування діяльності підприємства. Види стратегій діяльності.		
3.4.	Тактичне та оперативне планування. Система планів економічного та соціального розвитку підприємства.		
3.5.	Місце бізнес-планів в плануванні діяльності підприємства.		
3.6.			
4.	Методологічні основи бізнес-планування діяльності підприємств туристичного бізнесу	2	-
4.1.	Предмет, об'єкт та зміст бізнес-планування. Мета розробки та функції бізнес-плану.		
4.2.	Види бізнес-планів в підприємствах туристичного бізнесу.		
4.3.	Методики бізнес-планування: міжнародні методики; державні методики; корпоративні методики.		
4.4.	Структура та основні розділи бізнес-плану туристичних підприємств.		
4.5.	Формування інформаційного поля бізнес-плану. Вимоги до якості інформації, необхідної для опрацювання бізнес-плану.		

1	2	3	4
5.	Маркетинговий план діяльності туристичних установ	2	-
5.1.	Маркетинг-план.		
5.2.	Мета й логіка розробки маркетинг плану.		
5.3.	Стратегія маркетингу в контексті розробки бізнес-плану.		
5.4.	Фінансові потреби на реалізацію плану маркетингу.		
5.5.	Прогнозування обсягів продажу продукту.		
6.	Організаційний план діяльності туристичного підприємства	2	-
6.1.	Цілі та структура організаційного плану.		
6.2.	Зміст основних розділів організаційного плану.		
6.3.	Вибір організаційної структури та визначення потреби в управлінському персоналі.		
6.4.	Календарний план-графік реалізації підприємницького проекту.		
7.	Виробничий план діяльності підприємства туристичного бізнесу	2	-
7.1.	Цілі та завдання виробничого плану туристичного підприємства.		
7.2.	Структура виробничого плану; технологія виробництва, контроль якості виробничого процесу, виробнича програма підприємства		
7.3.	Формування матеріально-технічної бази		
7.4.	Ресурсне забезпечення бізнес-плану		
8.	Фінансовий план підприємства туристичного бізнесу. Оцінка ефективності інвестиційних проектів	2	-
8.1.	Значення, зміст і технологія розроблення фінансового плану.		
8.2.	Прогнозування фінансових результатів. Побудова моделі грошових потоків.		
8.3.	Показники і методи визначення ефекту та витрат за інвестиційними проектами.		
8.4.	Критерії оцінки проекту. Економічна оцінка (ефективність) інвестицій.		
9.	Експертиза та презентація бізнес-плану	2	
9.1.	Сутність та види підприємницького ризику .		
9.2.	Методи оцінки впливу ризиків та напрями їхньої мінімізації.		
9.3.	Організація проведення презентації бізнес-плану.		
9.4.	Методологічні основи експертизи бізнес-планів.		
	Усього	18	-

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1-2

Тема 1. Сутність бізнесу та підприємництва. Технологія організації підприємницької діяльності

Питання для усного опитування та дискусії

1.1. Виникнення та еволюція поняття підприємництва. Сутність і функції підприємництва.

1.2. Умови та принципи заснування власної справи. Ідеї та цілі заснування власної справи. Пошук підприємницької ідеї.

1.3. Визначення виду туристичного підприємництва та вибір організаційно-правової форми підприємницької діяльності. Фізична особа-підприємець в економічному середовищі України. Франчайзинг в туристичному бізнесі.

1.4. Порядок державної реєстрації підприємницької діяльності. Оподаткування в туристичній діяльності.

1.5. Джерела фінансових ресурсів підприємництва та процес інвестування. Вибір джерел фінансування підприємницької діяльності..

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Обговорення кейсового завдання 1. Із використанням Інтернет-ресурсів підготувати доповідь/презентацію щодо 3-5 успішних стартапів (вітчизняних чи зарубіжних) у сфері туризму за одним із запропонованих видів діяльності. Охарактеризувати підприємницьку ідею (джерело натхнення такої ідеї), особливості продукції чи послуг (оригінальність чи інноваційність), цільову аудиторію, результативність реалізації, інші характеристики.

Види діяльності (оберіть один із запропонованих видів діяльності або оберіть на власне бажання для виконання цього завдання, а також інших завдань в рамках дисципліни):

1. перевезення пасажирів;
2. джипінг тури;
3. роупджампінг;
4. туropераторська діяльність;
5. готельний бізнес;
6. ресторанний бізнес;
7. кав'ярня
8. гастрономічний туризм;
9. діяльність на ринку азартних ігор;
10. посередництво у працевлаштуванні за кордоном;
11. риболовний туризм;
12. мисливський туризм;
13. створення зоопарку /зоокуточку /сафарі парк тощо;
14. вулична сезонна торгівля морозивом /поп корн /солодка вата тощо;
15. вулична сезонна торгівля пивом;
16. виїзне обслуговування (кейтерінг);
17. страхування;
18. інший.

Обговорення кейсового завдання 2. Підготувати доповідь/презентацію щодо 3-5 прикладів вдалого /невдалого найміну бізнесу у сфері туризму (за обраним видом діяльності), вказати тип найміну, що використаний компанією, оцінити результат.

Обговорення кейсового завдання 3. Охарактеризувати відому франшизу організації туристичного бізнесу (за обраним видом діяльності або схожим). Навести основні вимоги та дані щодо вартості (первинний (паушальний) внесок, роялті, витрати на рекламу тощо).

Обговорення кейсового завдання 4. Порівняйте діяльності фізичних осіб-підприємців I, II і III груп. На основі наведеної інформації заповніть таблицю 2.

Таблиця 2. Особливості діяльності фізичних осіб-підприємців I, II і III груп

	I група	II група	III група
Дозволені види діяльності			
Максимальна кількість найнятих працівників			
Максимально допустимий дохід за рік, грн.			
Податки			
Використання касового апарату			
Особливості готівкового/безготівкового обороту			

Обговорення кейсового завдання 5. Охарактеризуйте бізнес-ідею власної справи; можливі напрямки реалізації; основні вигоди, що може отримати користувач товару (за кожним напрямком застосування); чим відрізняється від існуючих аналогів та замінників:

Таблиця 3. Опис ідеї бізнес-проекту

Зміст ідеї	Напрямки реалізації (продукти чи послуги, що пропонуються)	Потенційні техніко-економічні переваги	Новизна
	1.		
	2.		
	...		

Обговорення кейсового завдання 6. Ви плануєте розпочати підприємницьку діяльність у сфері туризму (за обраним видом діяльності). Сформулюйте власну бізнес-ідею, детально опишіть продукт (товар чи послугу). Визначте організаційно-правові аспекти організації такої діяльності:

1. Оберіть організаційно-правову форму господарювання (ТОВ, ПАТ, ФОП і т.д.), обґрунтуйте свій вибір.

2. Визначить очікуваний середньорічний дохід від реалізації продукції (послуг) підприємства та планову чисельність працівників. Обґрунтуйте свій вибір. Визначте вид підприємства за даними критеріями (мікропідприємств, мале, середнє, велике).

3. Оберіть систему оподаткування (загальна чи спрощена), обґрунтуйте свій вибір.

4. У випадку необхідності ліцензування обраної діяльності - вкажіть органи ліцензування і складіть перелік документів, що необхідні для отримання ліцензії на право здійснювати відповідний вид діяльності, визначте вартість ліцензії і термін її дії тощо (Закон України від 2 березня 2015 року. № 222-VIII « Про ліцензування видів господарської діяльності », Постановами Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2015 р. № 609 «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України»).

Результати оформіть у вигляді таблиць 2 та 3

Таблиця 4 – Організаційно-правові аспекти організації підприємницької діяльності у сфері туризму

Види діяльності	Організаційно-правова форма господарювання	Вид підприємства за критеріями:		Система оподаткування, характеристика
		очікуваний середньорічний дохід від реалізації продукції (послуг)	планова чисельність працівників ¹	

Таблиця 5 – Особливості ліцензування підприємницької діяльності у сфері туризму

Види діяльності	Орган ліцензування / дозволу	Основні ліцензійні умови провадження діяльності	Вартість і термін дії ліцензії/ дозволу	Примітка ¹

Примітка: 1 – інші важливі аспекти провадження підприємницької діяльності у обраній сфері

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: бізнес, підприємництво, підприємницька ідея, стартап, туристичний бізнес, туристичний продукт, реєстрація, організаційно-правові форми підприємництва, види підприємств.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Подібність та відмінність бізнесу та підприємництва. Творчість і ризик. Особистість підприємця. Найперспективніші сфери підприємницької діяльності. Поняття "підприємницька ідея", її зміст. Джерела формування нових ідей. Методи пошуку підприємницької ідеї.

Основні способи входження у бізнес: організація нової фірми; через систему франчайзингових договірних відносин; придбання фірми, яка вже функціонує. Переваги і недоліки способів входження в бізнес. Особливості організації підприємств різних форм власності. Обґрунтування вибору організаційно-правової форми підприємницької діяльності.

Семінарське заняття 3

Тема 2. Джерела фінансування підприємницької діяльності

Питання для усного опитування та дискусії

2.1. Екосистема підтримки підприємницької діяльності

2.2. Вибір джерел фінансування підприємницької діяльності.

2.3. Основні моделі фінансування:

- бутстрепінг як джерело фінансування власної справи;
- краудфандинг як сучасний інструмент фінансування розвитку підприємства;
- бізнес-ангели та бізнес-акселератори як джерело фінансування власної справи;
- гранти як джерело фінансування підприємницької ініціативи.

2.4. Міжнародний досвід підтримки стартапів.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Обговорення кейсового завдання 1. Із використанням Інтернет-ресурсів підготувати доповідь/презентацію щодо вітчизняних або зарубіжних спеціалізованих установ інституцій для підтримки та розвитку Start-up (бізнес-янгели, бізнес-акселератори, стартап-інкубатори тощо).

Обговорення кейсового завдання 2. Підготуйте доповідь/презентацію щодо характеристик бізнес-моделей, що застосовуються вітчизняними та зарубіжними підприємствами у сфері туризму. Обґрунтуйте переваги та недоліки розглянутих бізнес-моделей.

Методичні вказівки:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: бізнес, підприємництво, підприємницька ідея, стартап, бізнес-модель, екосистема підтримки Start-up, бізнес-янгел, бізнес-акселератори, стартап-інкубатори.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Підприємницький капітал: сутність і складові елементи. Стартовий капітал як обов'язкова умова здійснення підприємництва. Формування початкового (стартового) підприємницького капіталу. Схема й алгоритм розрахунків необхідного розміру підприємницького капіталу.

Джерела фінансових ресурсів підприємництва та процес інвестування. Вибір джерел фінансування підприємницької діяльності. Внутрішні джерела фінансування бізнесу. Основні форми зовнішнього фінансування бізнесу.

Екосистема підтримки підприємницької діяльності. Вибір джерел фінансування

підприємницької діяльності. Краудфандинг як сучасний інструмент фінансування розвитку підприємства. Бізнес-ангели та бізнес-акселератори як джерело фінансування власної справи. Гранти як джерело фінансування підприємницької ініціативи. Міжнародний досвід підтримки стартапів.

Семінарське заняття 4

Тема 3. Систематизація основних видів планування діяльності підприємств туристичного бізнесу

Питання для усного опитування та дискусії

1. Сутність планування, його необхідність та доцільність у ринкових умовах.
2. Система планів підприємства.
3. Стратегічне планування на підприємстві. Сутність та варіанти стратегії підприємства.
4. Вибір та розробка стратегії.
5. Тактичне та оперативне планування.
6. Місце бізнес-планів в плануванні діяльності підприємства.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Обговорення кейсового завдання 1. Для обраного (попереднє семінарське заняття) підприємницького проекту визначить місію діяльності та побудуйте дерево цілей.

Обговорення кейсового завдання 1. Визначити найбільш суттєві фактори впливу бізнес-середовища на реалізацію обраного підприємницького проекту. Результати представити у вигляді таблиці 6.

Таблиця 6 Підсумкова таблиця факторів макросередовища

№	Фактор	Напрямок впливу (позитивний/негативний)	Характеристика	Реакція підприємства
1.	Економічні			
1.1.				
1.2.				
...				
Природно-кліматичні умови				
2.1.				
2.2.				
...				
3.	Політичні			
3.1.				
3.2.				
..				
4.	Науково-технічні			
4.1.				
4.2.				
..				
5	Соціокультурні			
5.1.				
5.2.				
...				

Аналогічним чином визначити вплив факторів мікросередовища (табл. 7).

Таблиця 7 - Фактори мікросередовища, що впливають на діяльність підприємства

№	Фактор	Напрямок впливу (позитивний/ негативний)	Характеристика	Реакція підприємства
1.	Споживачі			
1.1.				
1.2.				
...				
	Конкуренти			
2.1.				
2.2.				
...				
3.	Постачальники			
3.1.				
3.2.				
..				
4.	Інші контактні аудиторії (обрати самостійно)			
4.1.				
4.2.				
..				
5	Інші контактні аудиторії (обрати самостійно)			
5.1.				
5.2.				
...				

Методичні вказівки:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: планування, місія, ціль, принципи планування, методи планування, план, стратегія, бізнес-план, стратегічне планування, зовнішнє та внутрішнє середовище, адаптація, розробка стратегії, реалізація стратегії, стратегічні цілі, тактичні цілі, прибуток, збиток, точка беззбитковості, точка ліквідації, зона збитковості, зона прибутковості.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Необхідність планування бізнесу. Зміст та основні принципи планування діяльності підприємства. Цільові характеристики діяльності підприємства, їх класифікація, вимоги до формування. Поняття та види планів, систематизація планів підприємства.

Планування - засіб реалізації принципів стратегії розвитку компанії. Стратегічне планування діяльності підприємства. Види стратегій діяльності. Тактичне та оперативне планування. Система планів економічного та соціального розвитку підприємства.

Місце бізнес-планів в плануванні діяльності підприємства. Причини обмеженого застосування бізнес-планування. Відмінність бізнес-планів від внутрішньогосподарських планів. Основні документи, що описують інвестиційний проект. Техніко-економічне обґрунтування. Відмінності ТЕО від бізнес-плану.

Семінарське заняття 5

Тема 4. Методологічні основи бізнес-планування діяльності підприємств туристичного бізнесу

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Основні етапи формування бізнес-плану.
- 4.2. Характеристика розділів бізнес-плану: резюме; характеристика підприємства; характеристика туристичних послуг; дослідження і аналіз ринку послуг; маркетинговий план; організаційний план; виробничий план; фінансовий план; оцінка ризиків і страхування; додатки.
- 4.3. Стандарти UNIDO до бізнес-плану.
- 4.4. Корпоративні методики розробки бізнес-плану.
- 4.5. Вимоги до написання бізнес-плану: вимоги до оформлення його як документу та вимоги до його структури і змісту основних розділів.
- 4.6. Джерела отримання інформації. Вимоги до якості інформації, необхідної для опрацювання бізнес-плану.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Обговорення кейсового завдання 1. Надайте характеристику одному з програмних продуктів для бізнес-планування інвестиційних проектів на підприємствах: вартість програмного продукту, основні задачі, що вирішуються, ефект від застосування, обмеження тощо. Результати оформити у вигляді презентації.

Обговорення кейсового завдання 2. Здійснити порівняльний аналіз двох методик розробки бізнес-планів.

Таблиця 8 Порівняльна характеристика методик розробки бізнес-плану

Характерні риси	Методика «_____»	Методика «_____»
Розробник		
Посилання на офіційний документ, що описує методику		
Структура (основні розділи) ²		
Переваги		
Недоліки		
Особливості застосування		
....		
....		

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: бізнес-план, бізнес-планування, функції бізнес-плану, бізнес-план проекту, методики бізнес-планування, стандарти UNIDO, цільовий бізнес-план, фінансовий план, організаційний план, маркетинговий план, виробничий план.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

Зміст процесу бізнес-планування. Предмет, об'єкт та зміст бізнес-планування. Мета розробки та функції бізнес-плану. Види бізнес-планів та їх класифікація. Бізнес-план фінансового оздоровлення підприємства. Бізнес-план реорганізації підприємства. Бізнес-план інноваційного проекту. Бізнес-план диверсифікації діяльності підприємства.

Продукт планування – проект. Цілі проекту, економічні та соціальні результати. Класифікаційні ознаки проекту. Соціальні проекти, організаційні проекти та інвестиційні проекти. Практичні завдання впровадження бізнес-планування на туристичному підприємстві.

Основні етапи формування бізнес-плану. Характеристика розділів бізнес-плану: резюме; характеристика підприємства; характеристика туристичних послуг; дослідження і

аналіз ринку послуг; маркетинговий план; організаційний план; виробничий план; фінансовий план; оцінка ризиків і страхування; додатки. Методики бізнес-планування: міжнародні методики; державні методики; корпоративні методики. Стандарти UNIDO до бізнес-плану. Вимоги до написання бізнес-плану: вимоги до оформлення його як документу та вимоги до його структури і змісту основних розділів.

Формування інформаційного поля бізнес-плану. Основні складові інформаційного поля: маркетингова, виробнича, фінансова, загальноекономічна та галузева інформація, передбачення і припущення стосовно окремих параметрів майбутнього бізнесу. Джерела отримання інформації. Вимоги до якості інформації, необхідної для опрацювання бізнес-плану.

Найбільш апробовані у світовій практиці методики бізнес-планування:

- 1) методика UNIDO (Організація Об'єднаних Націй із промислового розвитку, 1966 р.);
- 2) методика EBRD (Європейський банк реконструкції та розвитку, 1991 р.);
- 3) методика фірми Coldman, Sachs & Co;
- 4) методика фірми Ernst & Young;
- 5) методика TACIS;
- 6) методика за стандартами KPMG (KPMG International Cooperative, 1987 р.);
- 7) методика BFM Group;
- 8) IFC (International Finance Corporation);
- 9) інші.

Вітчизняні методики бізнес-планування:

- 1) Методичні рекомендації з розроблення бізнес-плану підприємств : Наказ Міністерства економіки України від 06.09.2006 № 290.
- 2) Методичні рекомендації з розроблення бізнес-планів інвестиційних проектів : Наказ Державного агентства України з інвестицій та розвитку від 31.08.2010 № 73.

Семінарське заняття 6-7

Тема 4. Маркетинговий план діяльності туристичних установ

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Цілі та логіка розробки розділу «Маркетинг-план». Основні завдання маркетинг-плану.
- 4.2. Методика розробки маркетингової стратегії.
- 4.3. Характеристика конкурентів, їх стратегія і тактика
- 4.4. Стратегії ціноутворення.
- 4.5. Фінансові потреби на реалізацію плану маркетингу.
- 4.6. Прогнозування обсягів продаж.
- 4.7. Методи стимулювання продаж (збуту).

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Обговорення кейсового завдання 1. На основі відкритої інформації визначте, які торговельні марки у сфері туризму мають найвищу вартість в поточному році. Проаналізуйте, які маркетингові заходи дали можливість цим компаніям досягти успіху.

Обговорення кейсового завдання 2. Для обраного (попереднє семінарське заняття) підприємницького проекту визначить найближчих конкурентів та опишіть їх сильні та слабкі сторони, ціннісну пропозицію, сегмент ринку, маркетингові заходи тощо.

Таблиця 9 Дослідження основних конкурентів у сфері реалізації підприємницької ідеї

Конкурент	Коротка характеристика	Конкурентні переваги	Конкурентні недоліки	Сегмент ринку	.....	.....

1.						
2.						
3.						
.....						

Обговорення кейсового завдання 3. Для обраного підприємницького проекту проведіть сегментування ринку. Результати необхідно оформити у вигляді таблиці. Складіть портрет споживача (вік; місце проживання; сімейний статус; вид діяльності; рівень доходів; типові проблеми; бажання та мрії; хобі; де користувач найчастіше проводить час, якими соціальними мережами користується.).

Таблиця 10 Характеристика потенційних клієнтів реалізації бізнес-проекту

Ознака сегментування	Можливі сегменти	Вимоги сегментів до комплексу маркетингу

Обговорення кейсового завдання 4. Для обраного підприємницького проекту обґрунтуйте ключові характеристики маркетингової стратегії

Таблиця 11 Ключові характеристики маркетингової стратегії

Цільові групи	Канали комунікацій, якими користуються цільові клієнти	Ключові позиції, обрані для позиціонування	Концепція рекламного звернення	Ключові характеристики цінової стратегії

Методичні вказівки:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: : бізнес-план, маркетинг-план, стратегія маркетингу, виробничий план, обсяги продажу.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Маркетинг-план. Мета й логіка розробки маркетинг плану. Складові частини опису ринку. Оцінка потенційної ємності ринку. Оцінка потенційного та реального об'єму продаж. Прогнозування обсягів продажу продукту. Методика аналізу ринкової кон'юнктури. Характеристика конкурентів, їх стратегія і тактика. Цілі та стратегії маркетингу. Ціноутворення. Схема розповсюдження товарів. Методи стимулювання продажу (збуту). Організація післяпродажного обслуговування клієнтів. Види та засоби реклами. Формування громадської думки про фірму та товар. Фінансові потреби на реалізацію плану маркетингу.

Семінарське заняття 8-9

Тема 5. Організаційний план діяльності туристичного підприємства

Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Основні цілі та завдання організаційного плану.
- 5.2. Структура організаційного плану.
- 5.3. Вибір організаційної структури та визначення потреби в управлінському персоналі.
- 5.4. Календарний план-графік реалізації підприємницького проекту.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Обговорення кейсового завдання 1. Побудувати модель організаційної структури відповідно до обраної організаційно-правової форми реалізації підприємницької ідеї. Обґрунтувати вибір організаційної структури управління для реалізації обраного підприємницького проекту. Охарактеризуйте основні переваги та недоліки запропонованої структури.

Обговорення кейсового завдання 2. Скласти календарний план (діаграми Ганта) для реалізації обраного підприємницького проекту. Послідовність і тривалість робіт проекту подати в таблиці 12, а календарний план – у вигляді таблиці 13. Для побудови календарного плану (діаграми Ганта) можна використати спеціальний програмний продукт.

Таблиця 12. Послідовність і тривалість робіт проекту

Попередня подія	Наступна подія	Тривалість роботи	Зміст роботи

Таблиця 13. Таблична форма для розробки календарного плану-графіку реалізації проекту

№ п/п	Зміст етапу	Період реалізації, номер місяця з початку виконання робіт				
		1	2	3	...	n

Обговорення кейсового завдання 3. Здійснити розрахунок необхідного для реалізації обраного (попереднє семінарське заняття) підприємницького проекту персоналу, а також витрат на його утримання. Обґрунтуйте розмір встановленого окладу з посиланням на нормативно-правові акти, статистичні дані тощо.

Таблиця 14 Планування потреби у персоналі та розрахунку фонду оплати праці

Посада	Оклад, грн.	Кількість вихідних днів, дні	Кількість лікарняних днів, дні	Місячний фонд, грн.	Річний фонд, тис.грн.	Нарахування ЄСВ (на річний фонд оплати праці), тис.грн.
Директор		8	1			
...*		8	3			
...*		10	0			
....*		**	**			
Всього				-		

* Вказати посаду відповідно до специфіки підприємства

** - обрати на власний розсуд

Семінарське заняття 10-11

Тема 7. Виробничий план діяльності підприємства туристичного бізнесу

Питання для усного опитування та дискусії

7.1. Цілі та завдання виробничого плану. Структура виробничого плану.

7.2. Виробнича програма підприємства. Взаємозв'язок процесу виробництва з ризиками.

7.3. Обґрунтування виробничої програми ресурсами: трудовими ресурсами, основними

та оборотними активами. Ресурсні обмеження.

7.4. Методи нарахування амортизації.

7.6. Методи визначення потреби в матеріальних ресурсах.

7.7. Планування витрат на виробництво окремих видів продукції. Планування собівартості продукції.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Обговорення кейсового завдання 1. Визначити складові основних засобів, необхідних для реалізації обраного підприємницького проекту (таблиця 15).

Таблиця 15 Перелік основних засобів, необхідних для реалізації проекту _____

	Об'єкт основних засобів	Орієнтовна вартість основного засобу	Кількість	Сума, грн	Частка у загальній величині, %
1.					
2.					
...					
....					
Сума	-	-	-	-	100

Обговорення кейсового завдання 2. Скласти проект кошторису витрат, необхідних для реалізації обраного підприємницького проекту.

Таблиця 16 Проект кошторис витрат для реалізації проекту _____

Види витрат	Величина витрат	
	грн.	Методика розрахунку
1. Матеріальні витрати: - .... - .... -		
2. Витрати на оплату праці: - .... - .... -		
3. Відрахування на соціальні заходи		
4. Амортизація - .... - .... -		
5. Інші витрати: - .... - .... -		
Всього		

Методичні вказівки:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: трудові ресурси; виробнича програма, показники виробничої програми, асортимент, номенклатура, амортизація, основні засоби, оборотні активи, ресурсне забезпечення.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Цілі та завдання виробничого плану. Структура виробничого плану, технологія виробництва, контроль якості виробничого процесу, виробнича програма суб'єкта підприємницької діяльності. Основні планові показники щодо виробництва та реалізації продукції. Формування матеріально-технічної бази. Нормування ресурсного забезпечення бізнес-плану. Планування витрат на виробництво окремих видів продукції. Планування собівартості продукції.

Семінарське заняття 12-13

Тема 8. Фінансовий план підприємства туристичного бізнесу. Оцінка ефективності інвестиційних проектів

Питання для усного опитування та дискусії

- 8.1. Планування джерел фінансування бізнеспроекту
- 8.2. Планування планів доходів та витрат.
- 8.3. Визначення прибутків по проекту
- 8.4. Складання плану руху грошових коштів.
- 8.5. Оцінка ефективності інвестиційних та інноваційних проектів підприємства.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Задача 1. Розрахувати щомісячну плату за користування кредитом для купівлі необхідного обладнання для реалізації підприємницького проекту вартістю _____ грн. терміном на ___ міс. під ___% річних. Порівняти результати за різними методами нарахування відсотків (ануїтетна та класична):

Таблиця 17 Розрахунок графіку погашення кредиту на придбання необхідного обладнання

Ануїтетна схема					Класична схема				
період, місяць	виплата відсотків	частина кредиту, яка повертається	загальна сума виплати	залишок заборгованості	період, місяць	виплата відсотків	частина кредиту, яка повертається	загальна сума виплати	залишок заборгованості
___%				_____	___%			.	_____
1					1				
2					2				
3					3				
4					4				
5					5				
6					6				
...					...				
...					...				
Всього:									

Обговорення кейсового завдання 1. В рамках обраного підприємницького проекту здійснити економічне обґрунтування комерційної ідеї, визначити необхідні ресурси для її реалізації та здійснити оцінку ефективності. Розрахунки оформити у вигляді таблиці:

Таблиця 18 Розрахунок інвестиційної привабливості реалізації проекту

Показник	Рік реалізації проекту						
	1	2	3	4	...	...	...
Виручка від реалізації, тис. грн.							
Повна собівартість річного випуску, тис. грн.							
Прибуток від реалізації, тис. грн.							

Дисконтований грошовий потік, тис. грн.							
Дисконтований грошовий потік (наростаючим підсумком), тис. грн.							
Капітальні витрати, тис. грн.							
Чиста теперішня вартість, тис. грн.							
Середньорічний грошовий потік, тис. грн.							
Термін окупності, років							

Методичні вказівки:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: фінансові ресурси, власні фінансові ресурси, позикові фінансові ресурси, капітал підприємства, вартість капіталу підприємства, фінансовий результат, прибуток, збиток, чистий прибуток, рентабельність, грошові потоки, чистий грошовий потік, ефект, ефективність, економічна ефективність, показники ефективності, результати, інвестиційні та інноваційні проекти.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Поняття, види та класифікація фінансових результатів діяльності туристичного підприємства. Місце прибутку в системі економічних показників діяльності підприємства. Сутність, види та джерела отримання прибутку в туристичному бізнесі. Механізм формування чистого прибутку туристичного підприємства у взаємозв'язку з основними видами його діяльності. Показники рентабельності підприємств туристичного бізнесу та фактори, що їх визначають. Резерви зростання прибутку підприємства: поняття, класифікація, методика оцінки. Використання чистого прибутку туристичного підприємства.

Мета розробки фінансового плану туристичного підприємства. Основні підрозділи фінансового плану. План доходів і видатків (план прибутків та збитків), послідовність складання. Показники плану доходів і видатків: загальний обсяг продажу, собівартість продукції, витрати, прибуток та ін. План грошових надходжень і виплат (план руху готівки), порядок складання. Плановий баланс, складові частини: активи, пасиви, власний капітал. Вимоги до складання планового балансу для бізнес-плану. Коефіцієнти фінансової оцінки. Особливості фінансових відносин туризму. Планування ключових фінансових показників.

Показники і методи визначення ефекту та витрат за інвестиційними проектами різних видів. Використання показників і методів розробки інвестиційного проекту. Критерії оцінки проекту. Економічна оцінка (ефективність інвестицій): прості статистичні методи, методи дисконтування. Оцінка ефективності проекту в умовах невизначеності: укрупнена оцінка усталеності; розрахунок рівнів беззбитковості; метод варіації параметрів; оцінка очікуваного ефекту проекту з врахуванням кількісних характеристик невизначеності. Внутрішня ставка дохідності. Індекс рентабельності. Термін окупності. Оцінка комерційної та бюджетної ефективності проекту.

Методичні рекомендації до розв'язання завдань:

У світовій практиці використовуються наступні чотири критерії, побудовані на основі порівняння дисконтованих грошових потоків витрат, необхідних для виконання проекту, і доходів, що передбачається одержати в період експлуатації:

- чистого дисконтованого доходу (прибутку);
- індексу дохідності (прибутковості);
- періоду окупності інвестицій у реалізацію проектів;
- внутрішньої норми дохідності.

Чиста теперішня вартість проекту - Net Present Value (NPV). Чиста теперішня вартість проекту - це різниця між величиною грошового потоку, дисконтованого за прийнятної ставки дохідності і сумою інвестицій. Для розрахунку NPV проекту необхідно

визначити ставку дисконту, використати її для дисконтування потоків витрат та вигід і підсумувати дисконтовані вигоди й витрати (витрати зі знаком мінус). Ставка дисконту являє собою закладену вартість капіталу, тобто прибуток, який міг би бути одержаний при інвестуванні найприбутковіших альтернативних проектів.

Якщо NPV позитивна, то проект можна рекомендувати для фінансування. Якщо NPV дорівнює нулю, то надходжень від проекту вистачить лише для відновлення вкладеного капіталу. Якщо NPV менша нуля - проект не прийметься.

Розрахунок NPV робиться за такими формулами:

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{B_t - C_t}{(1+i)^t},$$

або

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+i)^t} - \sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+i)^t},$$

де B_t - вигоди проекту в рік t ;

C_t - витрати на проект у рік t ;

i - ставка дисконту;

n - тривалість (строк життя) проекту.

Коефіцієнт вигід/витрат (індекс доходності) - Benefit/Cost Ratio (BCR). BCR є відношенням дисконтованих вигод до дисконтованих витрат. Основна формула розрахунку має такий вигляд:

$$BCR = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+i)^t}}{\sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+i)^t}}.$$

Критерій відбору проектів полягає в тому, щоб вибрати всі незалежні проекти з коефіцієнтами BCR, більшими або рівними одиниці.

Проект (завдання, захід) програми слід продовжити, якщо $BCR > 1$.

Термін окупності $T_{ок}$ інвестицій в реалізацію проекту визначається як період для відшкодування первісно започаткованих інвестиційних коштів на основі накопичених чистих реальних грошових потоків, зумовлених реалізацією проекту, тобто:

$$T_{ок} = \sum_{i=0}^T \frac{K_t}{B_t}, \text{ де } \bar{B}_t = \left(\sum_{i=0}^T \frac{B_t}{(1+d)^i} \right) / t$$

де K_t – вартість капітальних і одноразових витрат, тис. грн.

Внутрішня норма рентабельності - Internal Rate of Return (IRR) у літературі зустрічаються й інші назви: внутрішня ставка рентабельності, внутрішня ставка доходу, внутрішня норма прибутковості. Це рівень ставки дисконтування, при якому чиста приведена вартість проекту за його життєвий цикл дорівнює нулю. IRR проекту дорівнює ставці дисконту, при якій сумарні дисконтовані вигоди дорівнюють сумарним дисконтованим витратам, тобто IRR є ставкою дисконту, при якій NPV проекту дорівнює нулю. IRR дорівнює максимальному проценту за позиками, який можна платити за використання необхідних ресурсів, залишаючись при цьому на беззбитковому рівні. Розрахунок IRR проводиться методом послідовних наближень величини NPV до нуля за різних ставок дисконту.

Розрахунки проводяться за формулою:

$$\sum_{t=1}^n \frac{B_t - C_t}{(1+i)^t} = 0$$

Семінарське заняття 14

Тема 9. Експертиза та презентація бізнес-плану

Питання для усного опитування та дискусії

- 10.1. Визначення можливих видів ризику для даного проекту.
- 10.2. Розробка програми страхування та захисту від ризиків.
- 10.3. Цілі та завдання презентації бізнес-плану.
- 10.4. Організація проведення презентації бізнес-плану.
- 10.5. Пітчінг. Техніки успішного пітчінгу проекту. Elevator Pitch (промова у ліфті), Narkin pitch (пітч на серветці), Pitch deck (традиційна презентація бізнес-проекту).
- 10.6. Методологічні основи експертизи бізнес-планів.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Обговорення кейсового завдання 1. Підготуйте пітч для обраного підприємницького проекту за методикою: Elevator Pitch (промова у ліфті), Narkin pitch (пітч на серветці).

Обговорення кейсового завдання 2. Розробити програму щодо профілактики ризиків для обраного підприємницького проекту. Розрахунки оформити у вигляді таблиці:

Таблиця 19 Заходи управління ризиками підприємницького проекту

Ризик	Можливі наслідки	Заходи попередження та нейтралізації

Методичні вказівки:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: презентація, мета презентації бізнес-плану, зміст презентації бізнес-плану, ключові питання презентації, форми проведення презентації, ефективність презентації, способи підвищення ефективності презентації, Elevator Pitch (промова у ліфті), Narkin pitch (пітч на серветці), Pitch deck (традиційна презентація бізнес-проекту), експертиза бізнес-плану.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Поняття підприємницького ризику. Види ризиків підприємств туристичного бізнесу Способи реагування на небезпеки та загрози бізнесу. Концепція управління ризиками. Страхування ризиків.

Методологічні основи експертизи бізнес-планів. Критерії оцінки якості обґрунтування бізнес-плану та його розділів.

Цілі та завдання презентації бізнес-плану туристичного підприємства. Організація проведення презентації бізнес-плану. Способи підвищення ефективності презентації бізнес-плану: попереднє ознайомлення учасників презентації з бізнес-планом; використання наочних матеріалів; встановлення контактів з учасниками презентації. Пітч (пітчінг) презентації бізнес ідей. Структура та методи побудови пітч-презентації.

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є однією з форм оволодіння матеріалом із навчальної дисципліни «Планування та організація туристичного бізнесу». Виконання самостійної

роботи дозволяє студентам розвивати самостійне мислення, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опановувати практичні навички в галузі екологічного управління.

Студенти виконують письмову роботу та індивідуальну роботу самостійно з одержанням необхідних консультацій від науково-педагогічного працівника протягом семестру.

Самостійна робота із навчальної дисципліни «Планування та організація туристичного бізнесу» складається з двох окремих завдань: індивідуальне завдання та підготовка тез доповідей або участь у онлайн-тренінгах за тематикою, пов'язаною з навчальною дисципліною.

Індивідуальне завдання. Підготувати презентацію бізнес-проекту із використанням шаблону Lean Canvas, а також презентації за структурою компаній DocSend та SEQUOIA.

Здобувачу вищої освіти за участь у конференції за тематикою, пов'язаною з навчальною дисципліною зараховується 5 балів за самостійну роботу. Максимальний бал (5 балів) отримують роботи, оприлюднені у збірнику тез конференції / інтернет-конференції. Для оцінювання подається бібліографічний опис вже опублікованих тез з вказуванням URL доступу¹. Зверніть увагу: у мережі Інтернет можна знайти інформацію з анонсами щодо проведення наукових та науково-практичних конференцій, участь у яких є безкоштовною для студентів.

Здобувачу вищої освіти визнаються результати участі у онлайн-тренінгах за тематикою, пов'язаною з навчальною дисципліною, у порядку, визначеному Положенням про організацію освітнього процесу (за умови наявності сертифікату). Кількість зарахованих балів залежить від тематики онлайн курсу. Рекомендовані вебінари розміщені у Google класі «Планування та організація туристичного бізнесу» (код приєднання dnc74ua).

1.5. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі письмового екзамену. Структура екзаменаційного білету включає 2 теоретичні питання, 5 тестових завдань, 1 задача.

1.5.1. Питання для підсумкового контролю

1. Подібність та відмінність бізнесу та підприємництва. Поняття «підприємницька ідея», її зміст.
2. Організаційно-правові форми підприємств туристичного бізнесу.
3. Місце стартапів у сучасному бізнес-середовищі.
4. Управління стартапом за стадіями розвитку.
5. Сутність, види і особливості бізнес-моделі стартапів.
6. Бізнес-модель - шаблон Canvas.
7. Побудова бізнес-моделі на базі шаблону Lean Canvas.
8. Етапи формування команди. Характерні ознаки ефективної команди. Розподіл ролей в команді.
9. Зміст та основні принципи планування діяльності туристичного підприємства.
10. Поняття та види планів, систематизація планів підприємства.
11. Формування інформаційного поля бізнес-плану.
12. Стратегічне планування діяльності підприємства. Види стратегій діяльності.
13. Тактичне та оперативне планування. Система планів економічного та соціального розвитку підприємства.
14. Місце бізнес-планів в плануванні діяльності підприємства.

---

¹ *Зразок:* Арзянцева Д. А., Бондар Т. В. Стратегічні пріоритети ресурсозбереження на підприємствах сфери теплопостачання. Новітні технології сучасного суспільства (НТСС-2017) : науково-практична конференція (м. Чернігів, 1 грудня 2017 р.) : тези доповідей. Чернігів : ЧНТУ, 2017. С.121-124. URL: <https://drive.google.com/file/d/1ywakP1o-W9by1i7UDj3mAPLXIKfNKSzP/view>

15. Предмет, об'єкт та зміст бізнес-планування. Мета розробки та функції бізнес-плану.
16. Види бізнес-планів в підприємствах туристичного бізнесу.
17. Методики бізнес-планування: міжнародні методики; державні методики; корпоративні методики.
18. Структура та основні розділи бізнес-плану туристичних підприємств.
19. Формування інформаційного поля бізнес-плану. Вимоги до якості інформації, необхідної для опрацювання бізнес-плану.
20. Маркетинг-план. Мета й логіка розробки маркетинг плану.
21. Стратегія маркетингу в контексті розробки бізнес-плану.
22. Стратегії ціноутворення. Схема розповсюдження товарів.
23. Цілі та структура організаційного плану.
24. Зміст основних розділів організаційного плану.
25. Вибір організаційної структури та визначення потреби в управлінському персоналі.
26. Календарний план-графік реалізації підприємницького проекту.
27. Цілі та завдання виробничого плану туристичного підприємства.
28. Визначення потреби в працівниках в туристичному бізнесі.
29. Структура виробничого плану; технологія виробництва, контроль якості виробничого процесу, виробнича програма підприємства.
30. Формування матеріально-технічної бази.
31. Ресурсне забезпечення бізнес-плану.
32. Нормування ресурсного забезпечення бізнес-плану.
33. Планування витрат на виробництво окремих видів продукції. Планування собівартості продукції.
34. Значення, зміст і технологія розроблення фінансового плану.
35. Прогнозування фінансових результатів. Побудова моделі грошових потоків.
36. Показники і методи визначення ефекту та витрат за інвестиційними проектами.
37. Критерії оцінки проекту. Економічна оцінка (ефективність) інвестицій.
38. Сутність та види підприємницького ризику. Види ризиків підприємств туристичного бізнесу.
39. Методи оцінки впливу ризиків та напрями їхньої мінімізації.
40. Організація проведення презентації бізнес-плану.
41. Пітч (пітчінг) презентації бізнес ідей. Структура та методи побудови пітч-презентації.
42. Методологічні основи експертизи бізнес-планів.
43. Презентація за структурою компаній DocSend та SEQUOIA.

1.5.2 Приклад екзаменаційного білету

1. Методики бізнес-планування: міжнародні методики; державні методики; корпоративні методики.
2. Пітч (пітчінг) презентації бізнес ідей. Структура та методи побудови пітч-презентації.
3. Тестові завдання.
  1. Наведіть головні розділи бізнес-плану:
    - а) план виробництва продукції підприємством, його цехами, графіки виробництва, терміни поставок продукції;
    - б) характеристика бізнесу, план маркетингу, план виробництва інвестицій та інновацій, матеріально-технічного забезпечення, персоналу, витрат виробництва, прибутків, фінансовий та юридичний плани;
    - в) план технічного розвитку та інвестицій, технічної підготовки виробництва та інновацій, основні типи орієнтирів - ідеали, мета, цілі.
  2. Можливість виникнення несприятливої події, яка призводить до фінансових та інших втрат, називають:
    - а) невизначеністю;

- б) форс-мажором;
- в) дисконтуванням
- г) ризиком..

.....
 5. Розрахувати ефективність впровадження інвестиційних проектів на основі розрахунку чистої теперішньої (дисконтної) вартості, періоду окупності проекту за умови ставки дисконту $r = 10\%$. Прийняти рішення щодо вибору проекту.

проект	Початкові інвестиції, тис. грн.	Грошові надходження, тис. грн.			
		1-й рік	2-й рік	3-й рік	4-й рік
А	95	20	30	50	60
Б	95	10	30	50	65

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

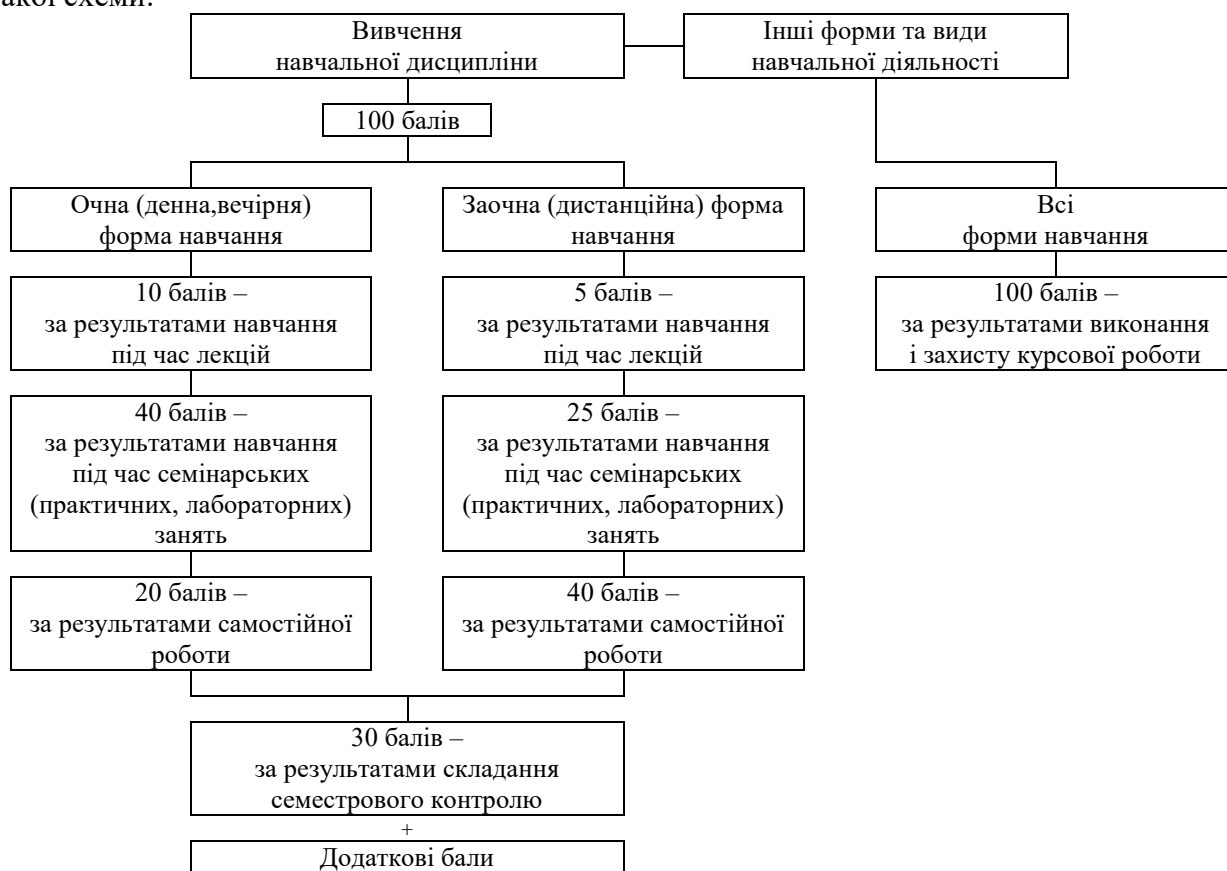

Рис. 2.1. Схема нарахування балів студентам за результатами навчання

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни «Планування та організація туристичного бізнесу», обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З навчальної дисципліни «Планування та організація туристичного бізнесу» передбачено проведення 12 лекційних занять за денною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	

1.	Денна	9	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2
----	-------	---	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

2.3. З навчальної дисципліни «Планування та організація туристичного бізнесу» передбачено проведення 14 семінарських занять за денною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

Розподіл балів за самостійну роботу з навчальної дисципліни «Планування та організація туристичного бізнесу»

№ з/п	Завдання	Усього балів
1.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	15
1.	Підготовка тез доповідей за тематикою, пов'язаною з навчальною дисципліною	5
2.	Участь у онлайн-тренінгах (за умови наявності сертифікату).	Кількість зарахованих балів залежить від тематики онлайн курсу
	Усього балів	20

2.5. За семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку з навчальної дисципліни «Планування та організація туристичного бізнесу», студент денної форми навчання може максимально одержати 30 балів. Шкала визначення кількості балів та критерії оцінювання знань студентів за результатами семестрового контролю, подана у табл. 4.8 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

Перерозподіл балів, в межах максимально можливого одержання їх кількості за надані студентами відповіді в письмовій формі на завдання екзаменаційного білета, наведено в таблиці:

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер питань екзаменаційного білета				Разом балів
		1	2	3	4	
1.	Максимальна кількість балів за відповідь на питання білету	8	8	5	9	30,0
	Усього балів	8	8	5	9	30,0

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Брич В. Я. Організація туризму: підручник / За заг. ред. д.е.н., проф. В. Я. Брича. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 448 с.
2. Бізнес-планування підприємницької діяльності : навч. посіб. / З. С. Варналій, Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, Р. Р. Білик. Чернівці: Технодрук, 2019. 264 с.
3. Волошина С.В. Бізнес-планування: конспект лекцій. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2016. 64 с.
4. Мальська М.П., Бордун О.Ю. Організація та планування туристичної діяльності: теорія та практика Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 346 с.
5. Мальська М.П., Худо В.В. Туристичний бізнес: теорія та практика: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 424 с.
6. Брич В. Я. Організація туризму: підручник / За заг. ред. д.е.н., проф. В. Я. Брича. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 448 с.
7. Карпенко Ю. В. Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни «Прогнозування та планування туристичної діяльності». Полтава, 2016. 45. С. URL: <http://www.tourism.puet.edu.ua/files/lic2016/consp.pdf>
8. Макаренко С. М. Бізнес-планування : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» рівня вищої освіти «бакалавр» / С. М. Макаренко, Н. М. Олійник. Херсон : ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. 224 с.
9. Планування та організація туристичного бізнесу : Конспект лекцій для здобувачів першого рівня напряму підготовки 6.140103 «Туризм» денної та заочної форм навчання / уклад. І.М. Вахович. Луцьк: Луцький НТУ, 2014. 80 с.
10. Управління стартапами : підручник для здобувачів вищої освіти за економічними спеціальностями / О. А. Гавриш, К. О. Бояринова, М. О. Кравченко, К. О. Копішинська; за заг. ред. О. А. Гавриша. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Видавництво «Політехніка», 2020. 716 с.
11. Як розробити і оформити бізнес – план: навчально-методичний посібник для студентів ОР “бакалавр” спеціальності 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність". / Васильченко С.М. – Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, 2020. 52 с.

Тема 2

1. Менеджмент стартап проєктів: підручник для студентів технічних спеціальностей другого (магістерського) рівня вищої освіти / О. А. Гавриш, В. В. Дергачова, М. О. Кравченко та ін.; за заг. ред. О. А. Гавриша. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 337 с.
2. Кравченко М. О. Бізнес-модель як основа впровадження інновацій на підприємстві. Економіка та держава. 2019. № 12. С. 138-142. Рубл. Ю. Управління стартапами. International Marketing Business Academy. URL: <https://imbacademy.com.ua>.
3. Ситник Н. І. Концептуальні основи стартапів: їх сутність і класифікація. Бізнес Інформ. 2016. №8. С. 64-68.
4. Управління стартапами : підручник для здобувачів вищої освіти за економічними спеціальностями / О. А. Гавриш, К. О. Бояринова, М. О. Кравченко, К. О. Копішинська; за заг. ред. О. А. Гавриша. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Видавництво «Політехніка», 2020. 716 с.
5. Презентація інноваційних розробок та просування Бізнес-планування старт-ап проєктів. URL: https://startup.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/IDP_Business_Planning_ua.pdf
6. Як розробити і оформити бізнес – план: навчально-методичний посібник для студентів ОР “бакалавр” спеціальності 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність". / Васильченко С.М. – Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського

національного університету ім. Василя Стефаника, 2020. 52 с.

7. How To Go From Startup Idea To Business Model Canvas. Thesuccessbug. URL: <https://thesuccessbug.com/startup-ideas-to-business-model>

8. Lean Canvas – a Tool Your Startup Needs Instead of a Business Plan. Railsware. URL: <https://railsware.com/blog/lean-canvas-a-tool-your-startup-needs-instead-of-a-business-plan>

Тема 3-9

1. .Балашова Р.І. Організація діяльності туристичного підприємства: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 184 с.

2. Бігус М.М. Бізнес-планування в туризмі. –Опорний конспект лекцій для студентів денної та заочної форми навчання. – ЛПЕТ, 2015. 112 с.

3. Бізнес-планування підприємницької діяльності : навч. посіб. / З. С. Варналій, Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, Р. Р. Білик. Чернівці: Технодрук, 2019. 264 с.

4. Волошина С.В. Бізнес-планування: конспект лекцій. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2016. 64 с.

5. Мальська М.П., Бордун О.Ю. Організація та планування туристичної діяльності: теорія та практика Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 346 с.

12.Мальська М. П. Планування туристичної діяльності: підручник. К.: Знання, 2010. 310 с.

6. Макаренко С. М. Бізнес-планування : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» рівня вищої освіти «бакалавр» / С. М. Макаренко, Н. М. Олійник. Херсон : ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. 224 с.

7. Бізнес-планування в туристичному бізнесі / Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни за кредитно-модульною системою організації навчального процесу для студентів напряму підготовки 6.140103 “Туризм. URL:<http://www.tourism.puet.edu.ua/files/lic2016bac/bpt3.pdf>.

8. Методичні рекомендації з розроблення бізнес-плану підприємств : Наказ Міністерства економіки України від 06.09.2006 № 290.

9. Методичні рекомендації з розроблення бізнес-планів інвестиційних проектів : Наказ Державного агентства України з інвестицій та розвитку від 31.08.2010 № 73.

10. Скляр Н.М. Бізнес-проекування в туризмі : метод. рек. до вивч. дисц.; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. міжнар. економіки та туризму. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2017. 52 с.

11. Покропивний С.Ф. Бізнес-план: технологія розробки і обґрунтування: навч. посіб. / С.Ф. Покропивний, С.М. Соболев, Г.О. Швиданенко та ін. К.: КНЕУ, 2006. 379 с.

12. Цьохла С.Ю. Обґрунтування та експертиза бізнес-проектів: навч. посіб. Сімферополь: ДІАЙПІ, 2011. 400 с.

13. Як розробити і оформити бізнес – план: навчально-методичний посібник для студентів ОР “бакалавр” спеціальності 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність". / Васильченко С.М. – Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, 2020. 52 с.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Всесвітня рада з туризму та подорожей. URL : <https://www.wttc.org/>

2. Всесвітня туристична організація. URL : <http://www2.unwto.org/>

3. Європейська туристична комісія. URL : <https://etc-corporate.org/>

4. Недержавна туристична організація у Великій Британії (АВТА – The Travel Association). URL : <https://www.abta.com/>

5. Американське товариство туристичних агентств (American Society of Travel Agents, ASTA). URL : <https://www.asta.org/>

6. Німецька асоціація туризму (DTV-Deutscher Tourismusverband). URL: <https://www.deutschertourismusverband.de/>

7. Японська асоціація туристичних агентств (JTA). URL: <https://www.mlit.go.jp/kankocho/en/about/index.html>
8. Асоціація турецьких туристичних агентств «TÜRSAB». URL: <https://www.tursab.org.tr/>
9. Туристична асоціація України. URL : <http://www.tau.org.ua/>
10. Українська Асоціація туристичних агенцій. URL : <https://uata.com.ua/>
11. Асоціація лідерів турбізнесу України (АЛТУ). URL : <http://altu.com.ua/Altu/About/>
12. Асоціація ділового туризму України. URL : <http://btaukraine.com>
13. Асоціація індустрії гостинності України. URL : <http://aigu.org.ua/>
14. Всеукраїнська професійна спілка працівників туристичної галузі, санаторно-курортної сфери та готельного господарства. URL : <http://uttu.org.ua/>
15. Громадська організація «Українська асоціація активного та екологічного туризму». URL : <https://uaeta.org/>
16. Громадська спілка «Всеукраїнська асоціація гідів». URL : [https://uaguides.com/ 2](https://uaguides.com/2)
17. Громадська спілка «Асоціація сприяння розвитку гастрономічного та винного туризму в Україні». URL : <http://agvt.nuft.edu.ua/pro-nas/zagalna-informatsiya/>
18. Спілка сільського зеленого туризму України. URL: <https://www.greentour.com.ua/history>
19. Українська асоціація медичного туризму. URL : <https://uamt.com.ua/UA/>
20. Всеукраїнська федерація роботодавців у сфері туризму України. URL: <http://www.frtu.org.ua/>
21. Матеріали інтернет-сторінки Євростату. URL: [http:// ec.europa.eu](http://ec.europa.eu).
22. Наукометрична база даних Web of Science. URL: <https://www.webofscience.com>
23. Public Data. URL: <https://www.google.com.ua/publicdata/directory>
24. Knoema. World Data Atlas. URL: <https://knoema.com/atlas/topics/Economy>

ОНОВЛЕНО:

Доцентка кафедри менеджменту, фінансів,
банківської справи та страхування, кандидатка
економічних наук
23 серпня 2022 року

_____ Дар'я АРЗЯНЦЕВА

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри менеджменту, фінансів,
банківської справи та страхування
23 серпня 2022 року, протокол № 1.

Завідувачка кафедри,
кандидатка економічних наук, доцентка
23 серпня 2022 року

_____ Наталія ЗАХАРКЕВИЧ